



Briuselis, 2023 m. gruodžio 1 d.
(OR. en)

16052/23

Tarpinstitucinė byla:
2022/0269(COD)

MI 1052
COMPET 1182
CONSUM 431
POLCOM 297
ENFOCUSTOM 162
JAI 1573
EMPL 594
SOC 829
CODEC 2289
UD 279

PRANEŠIMAS

nuo: Nuolatinių atstovų komiteto (COREPER I)

kam: Tarybai

Ankstesnio

dokumento Nr.: 15495/23 REV2

Komisijos dok. Nr.: 12711/22 + COR1

Dalykas: Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO
dėl produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, uždraudimo
Sąjungos rinkoje
– Politiniai debatai

I. IVADAS

1. 2022 m. rugsėjo 14 d. Komisija Tarybai ir Europos Parlamentui pateikė pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, uždraudimo Sąjungos rinkoje¹.

¹ Dok. 12711/22 + COR 1.

2. Pasiūlymu siekiama Europos Sąjungos (ES) rinkoje uždrausti produktus, pagamintus naudojant priverčiamąjį darbą, taip pat uždrausti jų eksportą iš ES. Draudimas apima visus produktus, kuriems pagaminti buvo visiškai ar iš dalies panaudotas priverčiamasis darbas, ir jis yra taikomas visiems sektoriams ir įmonėms.
3. Pasiūlymas grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 114 straipsniu (įprasta teisėkūros procedūra).
4. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nuomonę pateikė 2023 m. sausio 27 d.²
5. Europos Parlamente už šį dokumentą atsakingi komitetai yra Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komitetas (IMCO) ir Tarptautinės prekybos komitetas (INTA). Pranešėjomis paskirtos Maria Manuel LEITÃO-MARQUES (S&D, PT) ir Rafaela SAMIRA (RENEW, NL). IMCO ir INTA savo bendrą pranešimą priėmė 2023 m. spalio 16 d. Europos Parlamentas savo derybų įgaliojimus patvirtino 2023 m. lapkričio 8 d. plenariniame posėdyje.

II. DARBAS TARYBOS PARENGIAMUOSIUOSE ORGANUOSE

6. Konkurencingumo ir augimo darbo grupė pradėjo nagrinėti pasiūlymą 2022 m. lapkričio 18 d. Čekijos pirmininkavimo laikotarpiu.
7. Poveikio vertinimas prie šio pasiūlymo pateiktas nebuvo. Vietoj to Europos Komisija paskelbė tarnybų darbinį dokumentą³, kuriame apibendrinama, be kita ko, Komisijos konsultavimosi dėl pasiūlymo strategija ir jos rezultatai. Tikimasi, kad reglamentas turės didelį ekonominį, finansinį ir socialinį poveikį, todėl tai, kad prie siūlomo reglamento nebuvo pateiktas poveikio vertinimas, susilaukė daugelio delegacijų griežtos kritikos..

² EESC D/67/2023 - 27/01/2023.

³ Dok. 16174/22.

8. Per kitus aštuonis posėdžius (2 posėdžiai surengti Čekijos, 2 – Švedijos, ir 5 – Ispanijos pirmininkavimo laikotarpiais) darbo grupė daugiausia diskutavo dėl siūlomo reglamento tikslo, taikymo srities ir nuostatų, susijusių su bendru jo vykdymo užtikrinimu.
9. Atsižvelgdama į šių posėdžių rezultatus ir delegacijų raštu pateiktas pastabas, pirmininkaujanti Ispanija parengė savo pirmąjį kompromisinį tekstą⁴; jis darbo grupei pristatytas 2023 m. lapkričio 21, 29 ir 30 d.
10. Diskusijos darbo grupės lygmeniu pasiekė etapą, kai atrodo tikslinga pristatyti iki šiol padarytos pažangos apžvalgą ir, rengiantis būsimam 2023 m. gruodžio 7 d. Konkurencingumo tarybos posėdžiui, paprašyti ministrų pareikšti nuomonę dėl siūlomo produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, uždraudimo Sąjungos rinkoje ir jų eksporto iš Europos Sąjungos uždraudimo.

III. PAGRINDINIAI POLITINIAI KLAUSIMAI

a) Siūlomo reglamento tikslas ir jo suderinamumas su kitais ES teisės aktais

11. Visos valstybės narės plačiai pritarė bendram siūlomo reglamento tikslui kovoti su priverčiamuoju darbu. Kalbant apie pasaulinį mastą, priverčiamasis darbas tebėra plačiai paplitęs ir su juo susiduria apie 27,6 mln. žmonių visame pasaulyje. Šiame kontekste valstybės narės akcentavo poreikį racionalizuoti ES pastangas priverčiamąjo darbo ir šiuolaikinės vergovės srityje, suderinant siūlomą reglamentą tiek su tarptautiniais standartais, tiek su jau esamais ES teisės aktais, ypač su Direktyva dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo ir Reglamentu dėl miškų naikinimo.

⁴ Dok. 15455/23.

b) Taikymo sritis ir terminų apibrėžtys

12. Siūlomu reglamentu uždraudžiama pateikti ir tiekti ES rinkai produktus, pagamintus naudojant priverčiamąjį darbą, ir tuos produktus eksportuoti iš ES rinkos. Jame priverčiamasis darbas apibrėžiamas darant nuorodą į Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvenciją ir nepateikiant šiuolaikinio jo taikymo detalių. Kelios valstybės narės paprieštaravo tokiai apibrėžčiai nurodydamos, kad ji neaiški, pasenusi ir per plati, kad būtų galima užtikrinti veiksmingą ir efektyvų siūlomo reglamento vykdymą. Kai kurios kitos valstybės narės pritarė tam, kad būtų naudojama tarptautiniu lygmeniu sutarta apibrėžtis, kad būtų užtikrinta siūlomo reglamento atitiktis tarptautinėms taisyklėms (pavyzdžiui, PPO taisyklėms). Šia tema bus toliau diskutuojama ir aiškinamasi būsimuose darbo grupės posėdžiuose.
13. Komisijos siūlymu produktų uždraudimas taikomas nepaisant to, ar naudojant priverčiamąjį darbą pagaminti produktai yra pagaminti Europos Sąjungoje, skirti importuoti į ES ar eksportuoti iš ES. Jis netaikomas produktų, kurie pasiekė galutinius naudotojus Sąjungos rinkoje, pašalinimui iš rinkos. Kai kurios valstybės narės pareiškė susirūpinimą dėl to, kad siūlomame reglamente nepateikus termino „galutinis naudotojas“ apibrėžties jo taikymo sritis galėtų būti aiškinama kaip apimanti platesnį produktų spektrą. Naujajame pirmininkaujančios valstybės narės kompromisiniame tekste reglamento taikymo sritis, reaguojant į šį susirūpinimą, apribota į 2 straipsnį įtraukiant termino „galutinis naudotojas“ apibrėžtį.
14. Dar reikėtų diskutuoti dėl to, ar išplėsti siūlomo reglamento taikymo sritį įtraukiant kai kurias paslaugas.

c) Įrodinėjimo pareiga

15. Pasiūlymo projekte numatyta, kad valstybių narių kompetentingoms institucijoms bus pavesta atlikti tyrimą siekiant įvertinti, ar ekonominės veiklos vykdytojas pažeidė įstatymą pateikdamas rinkai produktus, pagamintus naudojant priverčiamąjį darbą. Taigi įrodinėjimo pareiga tektų kompetentingoms institucijoms. Daugeliui valstybių narių tai buvo vienas iš pagrindinių susirūpinimą keliančių klausimų. Diskusijų metu valstybės narės taip pat aptarė galimybę perkelti įrodinėjimo pareigą ekonominės veiklos vykdytojams. Tačiau dėl tokio įrodinėjimo pareigos perkėlimo galėtų atsirasti taip, kad įmonės iš regionų, pasižyminčių priverčiamojo darbo rizika, nutrauks veiklą. Tai turėtų ribotą poveikį priverčiamojo darbo panaikinimui ir galėtų prisidėti prie tolesnio MVI, kurios neturi galimybių perkelti pasirenkamus tiekimo šaltinius iš didelės rizikos zonų arba tos jų galimybės labai nedidelės, marginalizavimo. Aiški valstybių narių dauguma teigė, kad tinkama išeitis tyrimo ir įrodymo, kad buvo panaudotas priverčiamasis darbas, procese būtų sustiprinti Europos Komisijos vaidmenį.

d) Stipresnis Europos Komisijos vaidmuo įgyvendinant siūlomą reglamentą ir užtikrinant jo vykdymą

16. Pasiūlymo projekte Europos Komisijai numatytas vaidmuo įgyvendinant siūlomą reglamentą ir užtikrinant jo vykdymą yra tik pagalbinis – tai gairių dėl su priverčiamuoju darbu susijusio išsamaus patikrinimo parengimas, Sąjungos kovos su produktais, pagamintais naudojant priverčiamąjį darbą, tinklo įsteigimas ir aktyvus dalyvavimas to tinklo veikloje ir užduočių, susijusių su priverčiamojo darbo rizikos zonų ir produktų duomenų bazėmis, vykdymas. Siekiant užtikrinti nuoseklų būsimo reglamento vykdymo užtikrinimą, valstybės narės paragino, kad Komisijai būtų skirtas stipresnis vaidmuo visame tyrimo, sprendimų priėmimo ir bendradarbiavimo procese, kurį vykdant būtų užtikrintas produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, pašalinimas iš Sąjungos rinkos ir – pasaulio mastu – priverčiamojo darbo panaikinimas. Jos taip pat aptarė Komisijos kaip vadovaujančios institucijos vaidmenį šiame procese ir galimybę deleguoti vykdymo užtikrinimo įgaliojimus paskirtajai agentūrai. Ši tema visoms valstybėms narės yra itin svarbi ir ją reikės toliau svarstyti.

e) Žalos atlyginimas nuo priverčiamojo darbo nukentėjusiems asmenims

17. Pagal savo pobūdį pasiūlymo projektas yra produktų uždraudimas ir jame žalos atlyginimas nuo priverčiamojo darbo nukentėjusiems asmenims nenumatytas. Valstybės narės nesutaria, ar žalos atlyginimas nukentėjusiems asmenims turėtų būti įtrauktas į būsimą reglamentą, nes kiti pasiūlymai, pavyzdžiui, Direktyva dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, gali būti tinkamesni finansinei kompensacijai numatyti. Diskusijose valstybės narės taip pat svarstė klausimą dėl piniginių baudų ir galimybę kompetentingų institucijų išieškotus pinigus panaudoti žalai, patirtai dėl priverčiamojo darbo, atlyginti. Diskusijos šiomis temomis bus tęsiamos kituose darbo grupės posėdžiuose.

f) Aiškos įgyvendinimo gairės

18. Visos valstybės narės pareiškė rimtą abejonių dėl galimybių užtikrinti pasiūlymo projekto vykdymą dėl to, kad nėra aiškiai atskirtos kompetentingoms institucijoms, rinkos priežiūros institucijoms ir muitinėms priskirtos užduotys, nėra aiški bendradarbiavimo su trečiosiomis valstybėmis sistema ir nėra aiški teisinė atsakomybė ar taikytinos sankcijos už numatytą taisyklių nesilaikymą. Valstybės narės pabrėžė, kad Komisija turėtų aiškiau išdėstyti šias nuostatas ir pateikti aiškias gaires, kad būtų užtikrintas vienodas siūlomo reglamento vykdymo užtikrinimas ir sudarytos vienodos sąlygos visoms valstybėms narės ir visose pramonės šakose. Diskutuodamos šia tema valstybės narės taip pat pabrėžė, kad svarbu riboti administracinę naštą ir mažinti neigiamą poveikį ekonominės veiklos vykdytojams.

g) Produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, pašalinimas

19. Pasiūlymo projektu numatoma pašalinti produktus, pagamintus naudojant priverčiamąjį darbą, kurių laisvai apyvartai ar eksportui nepritarė kompetentingos institucijos. Jame tiesiog rašoma, kad tokie produktai turėtų būti pašalinti pagal nacionalinę teisę, atitinkančią Sąjungos teisę. Valstybės narės sutarė, kad būsimame reglamente turėtų būti aiškiai išdėstytos visos įmanomos pašalinimo galimybės ir jos turėtų atitikti ES žiedinės ekonomikos tikslus. Tinkamiausia galimybė, jų nuomone, būtų dovanojimas, o antra galimybė – perdirbimas. Produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, sunaikinimas būtų kraštutinė priemonė. Be to, valstybės narės akcentavo, kad dovanojimas turėtų apimti visų rūšių produktus, pagamintus naudojant priverčiamąjį darbą.

20. Priverčiamasis darbas, prekyba žmonėmis ir vergovė yra vienos iš sunkiausių žmonių išnaudojimo formų šiuolaikinėse darbo rinkose. Itin išplitusios neformalioje ekonomikoje, šios formos vis labiau skverbiasi į pasaulines tiekimo grandines. Atsižvelgiant į šias tendencijas ir jų neigiamą poveikį žmogaus teisėms, ministrų prašoma pareikšti nuomonę toliau pateiktu klausimu ir taip dar labiau paskatinti aprašytas diskusijas:

Siekiant spręsti produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, pardavimo Europos Sąjungos vidaus rinkoje problemą ir remiantis pirmuoju pirmininkaujančios valstybės narės kompromisiniu tekstu, ar pritartumėte didesniai ar mažesniai Komisijos vaidmeniui visuose ar tam tikruose Priverčiamąjo darbo uždraudimo reglamento etapuose (pateikiamos informacijos surinkimas, išankstinis tyrimas, tyrimas, sprendimų priėmimas, įgyvendinimas ir sankcijos)?

21. Pirmininkaujanti valstybė narė mano, kad pirmiau išdėstytoje apžvalgoje pateikiama pagrindinių klausimų, kuriais buvo diskutuota nagrinėjant tiek pasiūlymą, tiek pirmąjį pirmininkaujančios valstybės narės tekstą, santrauka yra subalansuota, todėl ji galėtų būti pateikta ministrams rengiantis būsimiems politiniams debatams 2023 m. gruodžio 7 d. Konkurencingumo tarybos posėdyje.

IV. IŠVADA

Konkurencingumo tarybos prašoma 2023 m. gruodžio 7 d. posėdyje atsižvelgti į šį pirmininkaujančios valstybės narės dokumentą.